Negyedik évfolyam. 32. szám. Székely-Udvarhely, 1898. augusztus 7.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DÍJAK: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Papok, tanítók- és községi előljáróknak egész évre 3 frt, a tanitó-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek 2 frt 50 kr. — Egy példány ára 8 kr.

Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
BETEGH PÁL.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 2 kr, azonfelül 1 kr magánhirdetések [illegible] kr, többszöri közlésnél 2 hirdetés közöttiek. — Helyszáj nélkül 30 kr. — Nyilttér sora 50 kr. Hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Hirdetéseket e lap részére elfogad minden hirdetési iroda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEGH PÁL könyvnyomdája és kőnyomdája (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdekló közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Állitsunk szobrot Orbán Balázsnak!

(—gh) A székelység egykori édes atya, büszkesége, a nép igaz barátja, a lánglelkü hazafi, jeles iró, a valódi jellem *Orbán Balázs* báró *emlékét* vármegyénk és általában a Székely-föld: — melynek oly önzetlen, szerénysége-és becsülettességében minden feltünést megvető, igazi gyermeke volt — *szoborban* ohajtja megörökíteni.

Lapunk a kezdeményezők sorában volt s még mult évben felvetette az emlék eszméjét e helyen. Most ujabb és az eddiginél szélesebb körü mozgalom indult. Székely-Keresztur város nagyközség értelmisége már kibontott lobogója alá igyekszik sorakoztatni minden, a nevezett magasztos erényeket tisztelni tudó honfiut és honleányt, minden hazafias várost és községet.

A ma már országossá lett eszme megvalósitására nagyobb szabásu akcziót indit az évek óta fennálló szobor-bizottság s ennek megbeszélése czéljából és *az állandó szobor-bizottság megalakitása végett* **e hó 14-én** (vasárnap) **délután 4 órakor** Székely-Keresztur város nagyközség tanácskozási termében **szervezkedő nagy-gyülest** tart, melyre a város és végek hazafias közönségét ez uton is meghivja.

Székely-Keresztur közönsége azt is elhatározta, hogy **folyó hó 20-án** (Szent István király napján) **nagyszabásu népünnepélyt** rendez a felállitandó szobor-alap javára s hogy ez ünnepély mentő sikerülttelb legyen, tömeges megjelenésre hivjuk fel székely véreinket.

Egyben kijelentjük lapunk részéről, hogy minden az Orbán Balázs szoborra szánt szives adományt szerkesztőségünk is elfogad s a hazafias czél megvalósithatását szivvel-lélekkel előmozditani ohajtván, ennek jeléül, az adományokat esetről-esetre nyilvánosan nyugtázza és a maga részéről a »*Székely Udvarhely*« szerkesztősége ót koronával az adakozók sorát e lap hasábjain ezennel megnyitja.

Fel tehát székely honfiak, honleányok egyen-egyen; városok, községek, hazafias testületek s minden rendü és rangu intézetek: rójuk le a hála és kegyelet adóját — tehetségünk szerint! Mutassuk meg, hogy »nem fajult el még a székely vér!....«

Jelenjék meg a következő vasárnapon tartandó gyülésen mindenki osztály, állás és elvi különbség nélkül; hiszen a haza mindnyájunké s a ki egész életében hazája boldogságára törekedett, az mindnyájunk javára munkált és annak emléke mindnyájunk előtt a kegyelet tárgya kell, hogy legyen!...

A gazdasági egyletek és a nép.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Becses lapjának julius 31-én megjelent számában Török Mihálytól egy közlemény jelent meg, melylyel a *Székely-Udvarhely* 29. számában az *Erdélyi Gazda* junius—juliusi kettős füzetéről szóló ismertetésem egyes állitásait *igazitja helyre.*

Legyen szabad *visszaugatásaivel* a következő megjegyzéseket tennem.

Ugy látszik, hogy a czikk fogalmazója minos tiszátlanu egy lap *szerkesztője és dolgozóiszerint* egy fogalmakkal, mert kétségbe nem irta volna, hogy »a lapot (E. G.) az erdélyi részek legszámottevőbb közgazdasági iró *szerkeszti.«*

A czikk kicsinyló hangon emlékezik meg arról a kijelentésemről, hogy a dolgozókat nyelvét »magyarosnak és gördülékenynek« tartom s a magyartalan »tatik-tetik« megrovását »grammatikai kifogásnak« nevezi. Meg vagyok győződve, hogy az erdélyi részek legszámottevőbb iróit magukat biralaton felül alókat nak nem tartják s a valóságnak megfelelő elismerést és eprőbb nyelvhibájukra való reámutatást — bárhonnan jön — szivesen tudomásul veszik.

Dolgozatomban azt a meggyőződésemet fejeztem ki, hogy az E. G.-t »a müvelt gazdakozonség élvezetel és tanulságai olvasatja«, de »a nagy többséget képező csekélyebb müveltségü gazdákra nézve teljesen használhatlanu« és szükséges volna, hogy az E.G.E. »egy uépies gazdasagi értesitőt alapitson, melyt a csekélyebb müveltségü kisgazdák tudásához mérten foglalkozzék az erdélyrészi helyzetekkel és érdekekkel.«

Ez oly egyszerü, világos és teljes, hogy abból ma sem tudok semmit elvenni, sem pedig hozzá tenni. De aztán ez az a gondolat, melyet Török a maga és a maga és a *szerkesztőség* nevében a maga valóságából teljesen kiforgatott.

Tagadom, hogy czikkemből még sorok közül is kiitszanek, hogy az E. G.-t csak az udvarhelymegyei kisgazdákra nézve tartom használhatatlanak, mert ezt az összes csekélyebb müveltségü gazdákra nézve mondottam s e meggyőződésem ma is változatlan.

Egy lap használhatóságát olvasóinak számából és karakterából lehet legjobban megismerni.

A E. G. E.-nek van 428 tagja, tehát az E. G.-nak ugyanennyi igazolható olvasójanál többet figyelembe venni nem lehet.

Ez 107 olvasó közül 43.5 százalék, vagyis 186 *alapitó tag*, kik a társadalom legvagyonosabb osztályából kerültek ki; ezekon kivül 31.5 százalék, vagyis 135 *rendes tag* ama közepösztályból került, mely tanulási vágyán kivül ambitio lépteinek tartja a *rendes tagságot* czimot; vegre 25·0 százalék, vagyis 107 azoknak a száma, kik szinten tanulni óhajtanak, de — tán anyagi viszonyaik miatt — olcsón kell tudáshoz jutniok.

E 107 olvasó közt volna tehát keresendő ama »csekélyebb müveltségü gazdák« csoportja, melyet elnyomó többségben szeretnék felelni.

Ámde az E. G. E. alapszabályaiban ez olvasható:

»*a) Erdélyes tag* az, a ki magát évi 6 korona tagsági dijnak itt évig való fizetésére kötelezte.

»Az évdijas tagsagi dij gazdatisztek, lelkészek, körjegyzők és tanitok részére 4 korona.«

E szerint tehát »a csekélyebb müveltségü kisgazdák« nem részesülhetnek a nálunk igen sok esetben pénzesebb gazdatisztek, lelkészek, körjegyzők és tanitok kedvezményében, miszt természetes következése, hogy ama 107 évdijas tag közöttt elnyésző csekélység az ugynevezett *kekszlevelezők* csoportja s alig hiszem, hogy volna azok közott bár csak 3—4 *karinyás ember.*

Ezzel, azt hiszem, az E. G. E. saját adataival bizonyitottam be, hogy az E. G. a csekélyebb müveltségü gazdakozonség között egyetlen vármegyében sem hodított, tehát haszuavételetlen. *De most még többet is mondok s kijelentem ama meggyőződésemet, hogy mig az Alapszabályok idézett része* **kiegészitetlenül** *érvényes lesz,* **addig hódításról az abszolt körökben szó sem lehet.**

Ugyanisát dolgozatomban a müvelt gazdát állitottam szembe a csekélyebb müveltségü gazdával. Ezt Török ugy igazitja helyre, hogy csak kisgazdát és nagygazdát emlit s azt következteti, hogy »csak egyfelesépen lehet tanitani s az eltérés a kis- és nagygazda között csak a méretekben, de nem a módokban

TÁRCZA.

A rózsák beszéde.

(A „Székely-Udvarhely" eredeti tárczája.)

Irigység, szánalom, jóakarat volt-e?
Nem tudom az okát —
A szép kerti rózsa ekkép szólitja meg
A mezei rózsát:
— Ugyan, miuek virulsz elhagyott helyeken?
Kinek nyitod kebled?
Mit ér, ha szép vagy is, amikor senkisem
Gyönyörködik benned?..
Jer pompás kertünkbe, hol én diszeskodem
Majd te is meglátod;
Ahol gyönyörüttes kéjjel megbámulnak,
Az a te világod!...
— Köszönöm! felelt rá a mezei rózsa;
De a vágy nem éget;
Hogy hiu tetszelgés muló fénye mellett
Árujak szépséget.
S mikor még oly kedves lehetne az élet,
Ugy szeretünk élni:
Szépségünk gyönyörén osztozkodó felek
Kezdjenek megtépni,
Nem megyek, nem megyek! Itt maradok végkép,
Hol a szép természet
Bántatlan nyugalmán fakadó boldogság,
Az igazi élet.
Nekem gyönyört, élvet csupán a pásztorsip,
A madár dal adhat,
S hogy ha beteg leszek, csókjával gyógyit meg
A napsugár, harmat.
Es ha meg kell halnom szép pásztorlesnyka
Tüz fel a hajába,
Ártatlan szivnek szüzies érzelme
Ringat a halálba...

Fülei Sz. Lajos.

—

A szabadban.

Irta: Appel Géza.

Lombos fák illata kicsalt a városból. Hivott a szabadba, az élő természet igaz életéből duzzadó keblére. Ellenállhatatlan vágy vitt magával. Diszes arnyas fák közt vitt végig, melyek tele voltak virágokkal, melyeket a lombok közt játszó csapodár szellő enyelgő szerelme téptesett lefele. Es egyszer csak ugy a mező. Az igazi élet. Egyik felől áldást adó termés hullámozott, mely bölcsőn sajtra kicsinyt pacsirták rebbentek fel. Másik felől, odáig, hol az ég és föld ölelkezik, füves pázsit zöld bársony szőnyege terült el. Előttem volt az élet haza. Az élet! A termesnek buvös élete. Alattam a föld, titokzatos mennyszálban munkál, dolgozik szüntelen. Ember, tekints a földre, a melyből vétettél, nézd, mutatja neked, hogy az élet nem alom, hanem egy végnélküli munka, a mikuek hasznu van, az az eredmény, az az áldás. Dolgozzál! Használni! Ez az életczél. A kis pacsirta a maga hangjával nem azt osicsergi-e, hogy ne maradj a rög közt, hanem törekedjél fölfelé .... fölfelé ....

A csodás csend nem lelked nyugalma megszerzésére figyelmezlet-e s az abtató tiszta lég nem a szivod tisztaságát mutátsza-e elő?

Csapd be a könyveket. Tudósok elmélétét mosolyogd meg, de a természet örök igazsága előtt meg kell hajolnod....

Egy kis féregre léptem. Akaratlan. Ugy látszik felszisszent.

Nem hallottál-e ily szisszenést az emberek közt, hol erősebb, hatalmasabb kényörtelenül tiporja a gyönyörebbet, ki pedig semmi mást nem akar — csak élni!...

Talán te is szisszentél már fel, ki e sorokat olvasod s nem méltó-e meghallgatni a vegső titkaczás hangját, mely védelmet ezdt a gyönyörbbnek a erőtlennek.

Két fa között tömött csoportban vonult előttem megszámiálhatatlan ere a szorgalmas hangyának. Botomnal egy vonalat huzam a földbe előttök. A parányi állatok kétségbe esetten sürögtek forogtak az akadály előtt, egy rész visszament, több neki indult az akadálynak s a parányi gödörbe buktak, egy rész mollók utakat keresett s ment tovább a czél felé ...

Hányszor huznak ily vonalakat a mi pályatársunk alatt, hányszor esünk el a czélhoz érésig s a hangya megtanit arra, mit tenni kell.

Ah igen .... és az élet nem álom, ez az örök munka.

.... Az asti harangszó áldólag terjedt szét a légben. A csillagok, a buvös világok ragyogni kezdtek. A táj fölött, az örökké munkálkodó fölött csodás nyugalom honolt ....

Az élet szépsége elandalitott és leborultva az édes anyaföldre — éreztem, hogy milyen szép élni és — emberrek lenni.

—

Tövisek.

Diogenes lámpával járt,
Embereket keresett:
Ma ember lámpás nélkül is
Találni, de — keveset.

*

Oh, mily önzők az emberek,
Mondja sok peszimista,
De mindegyik elhallgatja:
E kórságtól ő sem tiszta.

—

Furcsa:

ha általános drágaságban „Az olcsósághoz" czimezett kereskedés nyilik;

ha Árpád-spánknak képét korosmai czégérül allitják;

ha a második ezerben levő magyar haza czimere alatt »Gruss aus Sz.-Udvarhely« levelező-lapokat árusitnak;

ha a községi főbiró saját községe korosmárosnak kocsisa;

ha a körorvos »piczulákat« szed a gyermekek bolokásáért.

Petty.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundaţia pentru Şcoală - BCU Cluj-Napoca.

nyilvánulhat. « Kérem, maradjunk meg a *műcelt és továbbá műcelt gazdák* kifejezésnél s akkor lehetetlen meg nem győződnünk, hogy a méretek mellettem bizonytalanak, mert férfi a mivelteln megyazzák a nemes testén » a tanítás módja pedig mindenesetre csak különböző lehet műveit és kismüveltségű gazda közöttt s így épen akkora szükség van magas niveau-n álló — hogy úgy nevezzem — elméleti fejtegetésekkel, kisérletezések ismertetésével foglalkozó lapokra, mint oly értesítőkre, melyek a gyakorlati élet apró szükségeit, a helyi éghajlati viszonyokat, gazdasági szokásokat, a cseké)yebb anyagi és szellemi erőt, felismerésre vágyakat s terjesztik az elméleti és kisérleti uton már bebizonyitott igazságokat.

En előbbi dolgozatomban sem a *Kőztelek-re*, sem a *Gazdasági Lapok* ra nem irócskám, mert azok egyaránt nagy nem felelnek meg az előttem lebegő czélnak, mint az E. G. Azonban nagyon csodálkozom, hogy az E. G. szerkesztősége oly lapot nem ismer, melyet például lehetne venni. A m. kir. földmivelésügyi miniszterium kiadásában jelenik meg a *Képes Néplap*. Azt hiszem, hogy ez nem oly pongyalap, melytől Török Mihálynak irtózniu kellene s egy kevéssel magasabb niveau-n álló lap kiadása az E. G.-nek sem derogálna.

Azt mondhatná valaki: ha ez meg van, minek egy másik? . . .

A *Képes Néplap* a kozos tulajdona s ezert körjegyző, körjegyző biró vagy felfari tárgy czimen teszik meg közelítheteluunk, vagy sok esetben a jegyzőknek kisiskolák s szalonnát takarnak bele. Ha koresomak helyett olvasó-szobák volnának az egyes községekben, más volna a helyzet és mas az eredmény! Igen sok gazda van, ki nem kéri el a *Képes Néplapot* a birótól vagy jegyzőtől, mert kéri kell, de szivesen fizetne á koronát egy tanulságos kis hetilapert. De azt se felediük, hogy a Képes Néplap-nak egész Magyarországra kéi kiterjeszkednie, tehát az erdélyrészi különleges álspotokkal, sajátos gazdasági módjai szakszavakkal kellöen nem foglalkoztatik s tehát sikeres küzdelmet nem folytathat. Feltétlenül szükségünk van tehát egy oly gazdasági lapra az erdélyi részekben, mely a kismivelésgi gazdaknak tanácsadója, ujitásra serkentője legyen.

Török Mihály és a szolidaris szerkesztőség kijelentik, hogy az E. G. E. viszonyai közöt t képteluesg egy ilyen lap megindítása.

Lesesik kisse közelebbről ezt a képtelenséget.

Az E. G. E. mult évben 144334 frt 99 kr vagyonról állitott ki s mérlegszámlát. Különféle czélokra összesen 8950 frt állami segitséget kapott s egy multi évi bevételi kevesobbre, mint 15,000 forintra nem becsülhetjük.

Az E. G. E. alapitói kevés hijján 110,000 frtot raktak öszze az *erdélyrészi gazdasági érdekek hatháts támogatása* czéljaból. Vajjon e nemes és áldozatkész alapitókat mik intettiek volt-e, hogy az egyletnek 110,000 frt helyett 428 tagja legyen? Vajjon az az egylet a maga 428 harczosával sikeresen fog-e a gazdasági, ipari és kereskedelmi válsége elen, valamint a szocializmus réme elien kiküzdeni? Vajjon lesz-e ereje, bátorsága, hogy czélja fogadja el a titánt harczot, hol az ki fog törni a nép közöttt? Vajjon nem fogjak e ott meglepni az esemenyek s akkor nem lesz-e kénytelen elismerni, hogy jobb lett volna 10—20,000 harczossal dolgozni, mint annak kis töredékével?

Ma a 12. órában elünk; ma egyetlen téren sem szabad a felhalmozódott robbanó anyagot kicsinyelnünk. Ma ugy áll a dolog, hogy a szellemi es anyagi erő teleti rendelkezésünk kell felsérnem a társadalom ujra osztályait, hol a robbanó anyag felhalmozódott s ha kidolják az ujtón, mészérek vissza az ablakon, *de a robbanó anyagot meg kell semmisiteni*, mert ha mi ezt nem tesszük, ujjon a második Varkonyi s akkor a sebest mitt legtöbbször koczkázatos eszközöknek kell folyamodjunk.

Nem az most a kérdés, hogy *képtelenség*, hanem az, hogy meg kell lenni.

Ez ujtagsági osztály felállitásával meg kell nyitni az E. G. E. országát a csekélyebb müveltségu gazdák számára is, kik tagsagi dij fejében ne az E. G.-t, hanem egy kis népies heti lap.t kapjanak. A népies felolvasásokat ki kell terjesztení a vidéki gazdasagi egyletekre és kisebb kötlegged ugyjyb eredmenyt lehetne elérni, ha az állami segitség méltányosan felosztódnék.

Azt mondja Török Mihály, hogy „arra valók a megyei gazdasagi egyesületek, hogy a mi hiány fennmarad, azt helyre pótolják", de arrol hallgat, hogy miket tart ilyen hiányoknak.

En csak az udvarhelyvármegyei gazdasági egylet működését figyelem meg, de ha mindenik *ilyen*, akkor kétszeres szükszg van arra, hogy a népies felolvasások deczentralizáldjanak, mert csak igy lehetnek eszkoz az elzsibbadt szervezetket álmutkol felriasztani. Tagadhatatlan, hogy ugybuzgalmat, vállalkozó szellemet, pezsgő tevékenységet teljességgel nem lehet az Udvarhelyunnyes Gazdasagi Egyletnel tapasztalni, de perczig se feledjük, hogy az anyagi erő, a pénz hiánya a legjobtre valóbb törekvést is megbénithatja.

Panaszkodik Török Mihály a szerkesztőséggel egyetértve, hogy Udvarhelyvármegyében nem olvasnak az E. G.-t s azáu igy folytatja: „de ott, ugy látszik (a mivelett osztálynak) sem igen kell a szaktudás, mit várjunk akkor a néptől?« En a szerkesztőség helyzetében a kifejezéssel szolidáris nem lettem volna, mert igy a tagokat szaporitanó, jó hangulatot ébreszteni nem lehet, de sőt az E. G- nem az egyedüli forrás, honnan szaktudást lehet szerezni . . .

Előbbi czikkemben nem arról beszéltem, hogy a *könyszerű gazdasagi* szakszerűek tartom-e vagy nem, hanem czak azt mondottam s mondom most is, hogy mindaddig mig a törvény megengedi a kisgazdáknak az *ugarrendszer* fenntartását, a tajok orvoslására e körökben számitani nem lehet. Itt oly jelenseggel állunk szemben, hol a törvény parancsának kell a népet ra szoritsa arra, a mi neki jó, a mi neki hasznos.

Török Mihály azt állitja, hogy »a székely nép szellemi elmaradottsága« s több hasonlók mentették meg öt eddig a szocializmus mergetól. Nézetem szerint ez nem áll, hanem kétütte és kött meg ma is az a talpalatnyi föld, melyet apjától örökölt, melytől ha megszakitanak, akkor az anarchiusra. Nézetünk szét is szakban s hamar meggyőződhetnek, hogy a székely népnek szellemi elöhaladottság tekintetében meg a magyarban vidékek előtt sincs oka meghátrálni, magát megszégyelni, mert itt ritkaság, szégyen, ha valaki irni-olvasni nem tud, ott nem egy helyen a kőszegi biró is rovással dolgozik.

Mult czikkemben megjegyzés nélkül hagytam Török Mihály azaz állitását, hogy a székely nep oktelen tanulatlan szellemi szerelmetlen. Igazán nem lehiozza ez eszmét, azt kérdem, hogy elfeledtük-e már, hogy a székely borvizel, mészszel, deszkával, épületfával, degenyszegő, szénnel, faszikkal belszalta az erdélyi szomszédnak, nem egyszer eljutott Arszina, N.-vajrada árujával? Erről bövebben nem szólok, hanem Sz. Szakáts Péter marosvásárhe yi kereskedelmi és iparkamarai titkár kimerítő beszédére utalok, mely beszél a *Székely-Udvarhely* multi számban egész terjedelmében is pl.ma: „E beszédnek mindenki szivesen olvasta tik, hogy a székelynek meg volt és meg van az ipari és kereskedelmi képessége s csak szomoru *illapot* most, hogy a földmivelésben oly csekonyösen ragaszkodik.

Szomoru pedig szólunk a birtokok fajtrópiszegről és a termelő és fogyasztó között szükséges arányokról. A kik azt irták reg-ebb a lapokba, hogy az Alföld lakszszerető nép nem fog *czuczolóka* lenni, azok nem ismerik a szegényebb osztályt, nem voltak hozzá szerencsétemi, mert azt kellett volna irják, hogy amaz irutolvasni nem tudó, teljesen birtoktalan, buta nép lesz a hazában elöszor czuczolóka. *Tegyék itt a székelyföldi birtokviszonyokat az Alföldre s a szocializmus rajtan megszünik, hacsak el nem akarjuk szedni az erőket az anarchismus.* Ha ez nem igaz, József kir. herczeg és Edelsheim-Gyulai báró miért mondottak le vagy három uradalmukban a *nagybérletről* s miért osztottak fel ezen birtokokat *kisbérlet* czéljaiból? Miért szólt Eötvös Guttenberg Pálról, az Országos Sójpt Egyesület igazgatójáról, hogy Jesse Collings és angol nemzetgazda hosszu évekig tartó kisérletezes, meggfigyelés utan azt a tételt állitotta fel, hogy: „*one acre and one cow*" (egy acre föld s egy tehén), vagyis, hogy a kisgazdák nak Angliában 1120 negyszög ölnyi föld és egy tehén elég, hogy tisztességes megélhetést biztositson magának. Ha ez igy van Angliában, akkor a *Székelyföldön is meg kell lenni, de ez csak akkor lehet földön, ha az elenyészhetetlen szükségszerű kocsélemény, hogy a hazaiross lehatalmasabb gazdasagi egylete ne zárja ki alapszabályiuy a kisgazdát, a félmivelt birtokosi sorai közül, hanem ugy szellemi tápláléket s ne engedje meg, hogy kölönben kétinó folyóirataink szerkesztői ugy az egyszer elszivt, mely azt mondja, hogy „a földbirtok 0·5—4·6 holdnyi darabokra van felaprózva, mely meg a közterhek viselésére is alig elégséges" tehát a nagyszerű szocialis kérdés a gazdasagban a fajtapiszegés vagy elvének feláldítasával kivánatosnak tartja es igy *nálunk is oltbonosá akarja tenni az Alföld szerencsétlenségét.* A termelő és fogyasztó között mutatkozó kétszeres helyzetben inkább azt mondhatjuk, hogy termelésünk nem oly nagy, de azt is, hogy a termelés mértékben czélszerűtlen, kisipari és gyáripari gócpontjaink uyomorral küzdenek, a bukta szé ét alianak s ez nem mernem tanácsolni *a mi ipari és kereskedelmi helyzetünkben* a szabad versenynek, hogy azda el ossé orőkseget és fektessé bele ilyenszerű vállalatba. Mar pedig mig azt jóleikekel nem tehetjük, addig inkább a fajtapiszegés.

Nem a birtokok fajtapiszottságáról, nem a termelő és fogyasztó közötti aranyviszonyról fel nekünk beszélnünk, hanem *rohlogazdaságról, helytelen gazdasagi rendszerről, elfogultságról és önzésről.* S ha igy megállapodtunk és tesznünk, akkor, de csak akkor remélhetünk kelvezö eredményt.

Terem nem engedi, hogy további bizonyitékokat vegyek elő igazságom bizonyitására, de azt hiszem, hogy az eddigiekkel is bebizonyitottam, hogy Török Mihály dolgozatában oly nézet nincs kimondva, melyet a lap ellen fogadni es hogy az E. G. szerkesztőségo tévedett, midőn egyetértett a megvitatott czikk czáliszerütlen eszmével. Boc.

TANÚGY.

A székelyudvarhelyi m kir. áll. kö- és agyagipari szakiskola négy éves tanfolyama alatt tanulói elméleti- és gyakorlatilag kepzettek lesznek. Az iparosok az iskola iskolai és a köipari szakon az épületdiszek faragastat, valamint általánosan a kőfaragásban előforduló összes munkálatokat. Az agyagipari szakon a kályha és agyagedény, a korongczet, díszedényok készitését és épület terracotta-munkákat.

Az I. évfolyamra rendes tanulókul felvétetnek, kik aj a tizenkét éves kort betöltötték és ehhez képest kifejlett munkaképes testalkattal birnak, b) legalább hat elegendő elemi iskolai osztályt végeztek vagy az elemi népiskola 6 osztályát, vagy az iparos tanonciskola három osztályát jó sikerrel végezték.

Beiratáskor tartozik minden tanuló bemutatni a) születési bizonyitványt, b) atyja vagy gyámja beleegyezőt tartó nyilatkozatát, hogy az iskolát végzésére szoló annak kötelezettsége is, hogy az illető a tanuló teljes tartamát bevégzi, c) iskolai bizonyitvány, d) az ujraoltas megtörténtéről szóló bizonylatot. Az ujoltatás járó tanulók tanulijat ez idő szerint nem fizetnek.

A tanulók tartozunak azonban beiratásnál 3 frt mühelybiztositékot letétbe helyezni, melyből az általuk esetleg okozott károk fognak megtérittetni.

Az iskolaszék elnöke, de jó magaviselete es szorgalmas fiuk részére több osztondijas helyi kiláztasba helyezteted. Az ujren pályázó fiuk tartozunak a fennemlitett okmányokon kivül szegénységi bizonyitányi mellékelésével folyamodványukat a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kö- és agyagipari szakiskola felügyelőbizottsághoz czimezve, az igazgatósághoz beadni és pedig legkesöbb augusztus hó 20-ig.

Az intézettel kapcsolatban intertatás is áll fenn, a melyért havi 8 frt 50 kr ellátási dij fizetendő. Ágynemuit, ruhat, rajzpapirt stb. minden tanuló saját kötlegen tartozik beszerezni.

A beiratások az 1898—99 iki tanévre szept. 1—5 ig az intézet rodahelyiségében tartatnak meg.

Sz.-Udvarhely, 1898 julius hó.

Az igazgatóság.

Tanítók figyelmébe! A mult tanévben bevezetett munka-napló használata a vm. közig. bizottság által a jövő 1898/9. tanévre elrendeltetvén, van szerenc sém a t. tanitó kart értesitem, hogy azok nyomtatás alatt vannak és nehány nap múva elkészülnek. A napló sürgős beszerzését annyival is inkább javiom, mivel azok az uj rendtartási naplók vez E évére vonatkozó magas miniszteri rendelet teljes másolatával és használati utasitással vannak bővitve. Az uj rendtartási naplókat szinteu nyomtatás alatt vannak s a naplókkal együtt beszerezhetők Batagh Pál könyvnyomdájában.

p

Irodalom.

A Magyar könyvtár- tól (szerkesztő: Radó Antal, kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai cs. és kir. udv. könyvkereskedése; minden füzet egyenként is kapható s Pártfogóinak könyvkereskedésben 15 krért, következő füzetek jelentek meg: Fényes Elek: Magyarczia elbeszélő társ. Mappassant, Gyvette, Ricard, Chavette, Bousergen). Fordította Ambrus Zoltán. A beszélencek: Szimmu 5 felv. Irta G. Fioretta. Fordította Radó Antal. Szerelmi Kálmány vigjátéka. Ötfelvonyos. Rendezte és bevezetéssel ellátta Bánóczi József. A szentivánéji álom. Vigj. 5 felv. Sohakespeare. Fordította Arany János. Fiatal nagyonmnyai. Irta Kármán József. Bevezetéssel ellátta Bánóczi József. Manfred. Dramai költemény. Irta Byron. Ford. Abrányi Emil. A Violka Vera s egyéb elbeszélések. Irta Porzó (Agai Adolf). Vajjnak eli Vigj. 3 felv. Irtak Sardou és Najac. Fordiotta Fay Béla. (Folyt. kov.)

Fiatal nélkül. Ilyen czimü topicat jelent meg, mint „nyilt szó a gazdákhoz a kiegyezés kérdéséről". Szerzője, Agrarius, figyelemreméltó fejtegetésben kimutatja, vagy legalabb kimutatni igyekszik azt, hogy a magyar gazdaközösnegi legtöbb erdeke a gazdasagi kiegyezés fontartasa és a közös vámterület fenntartasa; hogy masrészt az önálló vámterület mezőgazdasagi termenyeinek árhanyatlásat, a földbirtokos osztaly gyengüleset, ipari vasáló képességének csökkenését eredményezné; hogy a vám és kereskedelmi szövetség megbolygatasa egyarant végzetes lehet Magyarországra es Ausztriára nezve. — Az eleven tollal megirt füzetke gyors nepszerűsége tarthat igényt.

KÜLÖNFÉLEK.

— **Kérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése már lejárt, szíveskedjenek azt minél előbb beküldeni** [illegible] s a fürdőidny alkalmával az esetleges lakásváltoztatásokat levelezőlapon velünk tudatni, [illegible] nehogy a lapnak küldése fennakadást szenvedjen.

— **Az első adomány.** *Haller János grof*, vármegyénknek utolsó szép és jó eszemű feleksége, aldozatkesz fő-pajtásjó! — épen lapunk zártakor — *30 koronát* vettunk at a *Székely-Keresztur varos nagyközség piaczán felállitandó Orbán Balazs szoborra.* Fő-pajtunkat vezető nemes szivű jó! — ezen ujabb adomanya — mely illustrálva van szerencsénk bizalmas közönségünket a hazafias egy mást támogatassra! — Ezen kegyes adományért — hozzá szamitva a mai vesető szikitukhoz feltuntetett összeget is — a „Székely-Udvarhely" szerkesztőségénél a nemes czélra 35 korona van.

— **Kiluineiesek.** A helybeli áll. kö- és agyagipari szakiskola, Sandor Albert m.-solymosi birtokos es Pál Martos sz.-udvarhelyi fazakasmester a brüsszeli multkiállitason ezüst és bronzmaynal nyertek. A iszokmány a napokban erkezett meg vármegyenk fő-pajtájához, ki Pál Martos szorgalmas, a köznapi munkakon felül emelkedett derék iparosunknal jelentkeny megrendelésekat tett. Szivesen és orömmel fogja az ujdonsagu fazakas-iparosaink ezen kiváló tagjai, ki a haladás embere s közönségünk figyelmébe ajánljuk kitüntetésére erdemesitett, osinos készitményeit. Vajha ezt mondhatnók igen sok helybeli s meg több koronát fazakas-iparosunkról is! . . .

— **Tanari és kántortanitói kinevezések.** Gáspár István ideiglenesen szabadságolt tanar a helybeli rom. kath. fogymasnumhoz; mineu pedig Wagyiatovics Viktor a sekinesi rom. görögnaszi tanarnak lett kinevezve. — Demes Béla egyházm. alidzjópap és Ráduly Simon petrosényi s.-iskolai a kolozsvari tud. egyetemre lettek kulfve. — Fancsali Aron etedi kántor-tanitó masodik tanitónak Farkasfakasra lett kinevezve.

— **Szemelyi hirek.** Dr Baczó Albert folyóraszi fiatal ügyved es dr Baczó Mózes theologiát s bölcsészetet végzett es kitüntüln is szép tanulmanyiatkat tett a kolozsberbrő Szászvárosra megvalasztott tanar — mindketten tapsolt munkatarsai — settek meg latogatasra czéljabol a szomszéd Bagy községben időnek. Szivesen üdvözöjük derek hazankfiait szülőtájukon!

— **Segédpapi áthelyezések.** György Lizár Szászkegenbol a nagybeli rom. kath. plebániára, innen pedig Kőrösy Géza Tordára; Nóssko Béla Baróthrol Gyergyó-Szent-Miklósra lettek áthelyezve. Baka János uj mises pap pedig Baróthra kápláinak lett kinevezve.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ozv. Szenakyne Kunerly Kamilla tőketerebesi állami elemi iskolai rendes tanitónőt jelenleg minőségében a parjadi állami elemi iskolahoz helyezte at.

— **Homorod-fürdő mulatsag.** Udvarhelyvármegye Jegyzői Egylete segely-lapja javara — mint mult

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

számunkban is jeleztük — folyó évi augusztus 14-én (vasárnap) Homoród-fürdőn szentgerezsi Jakab Gyula vármegyei alispánunk elnöksége alatt tanczmulatság-est gróf Gyebrott hangversenytrendet, mely mint az egl-gyébkötött hangversenyszámok egy nagy legsikerültebb mulatságainak s melyre a közönség figyelmét ezuttal is felhívjuk. A mulatság délután 5 órakor veszi kezdetét s a tánczvigalmat — melyet a meglévő villogos virradó jelez — igen elsőrendes igérkező műsor előzi meg. • A jegyzők életéből: érdekes felolvasást tart gyergyószárhegyi Lázár Ádám gróf vármegyei főjegyző. Szeitz Margit felsőoláhfalusi tanítónő pedagogiai-pszichológiai szakmunkáin. Szarvai Gláffy István fenyédi körjegyző, Szakács Zoltán kedvelt előadásával monologot ezzel, melyet megelőz egy óvek szám. A meghirdult már szét vannak küldve. Belépési díj személyenként 50 kr, czukrászdi ár 2 frt. Jegyeket Homoród-fürdőn a-hely váltási a mulatság napján.

— **Egy árvagyám »nagylelkisége«.** Mint értesülünk — vármegyénk árvaszéke ülésben hozott határozattal — mi már jogerőre is emelkedett — kimondotta, hogy báró Orbán Feliz kiskorú árvaiuk gyámjai — dr Torok Albert ügyvéd főjegyző — gyámi tisztéből elmozdítja, mert bebizonyosodott, hogy a báró Orbán Ottó ellen — a kiskorú árvák vagyonának megóvása érdekében — vezetett ingatlani végrehajtást minden áron meg akarta akadályozni.

— **A székely tanítók sójdkursusa városunkban.** Az ország összes vidékeit megelőzve, e hó 2-án városunkban sójód-tanfolyam nyilt meg az állami kö- és agyagipari szakiskolában, melynek helyiségét de tel jes bordonzését köszöggel rendelk szere bocsátotta Dániel Ernő dr. kereskedelmi miniszter. Az országos sójód-egyesület képviseletében Guttenberg Pal igazgató jelent meg s négy napot töltött városunkban és igazi lelkesítéssel, bámulatosan sokoldalú szaktudással tartott naponta előadásokat az egybegyűlt szép ifjú tanítókhoz. Az előadásokon gyakran megjelent: • Haller János gróf főispán, a helybeli főkegyesullet elnöke, Sándor Mózes kir. tanácsos, tanfelügyelő, Dézmár Károly kir. ügyész, minthogy ő az ügy lelkes támogatói, dr Solymossy Lajos kir. főr. igazgó, Felsőgyáki Antal koll. tanár, Haun Károly főr. tanár stb. A tanfolyam megnyitásánál Sándor Mózes miniszteri biztos az elnök főispánt s egy kir. tanácsos helyettesítette az elnök főispánt s egy beszédben üdvözölte az ott megjelenteket, annak derék, tevékeny és fáradtságot nem ismerő igazgatóját; köszönetét fejezte ki az egyesületnek azon áldozatkészségéért, melylyel ezen tanfolyamot — mint eleit a vidéki lerendezés. A tanfolyamon fa- és agyagmunkákkal 10 tanitó — köztük egy tanitónő is — a többi érdeklődő fogalakozik. Mint tanfolyamvezetők Bellé László székelykeresztúri gyakorlok. tanitó és Scheiffer Nándor helybeli kö- és agyagipari szakiskolai igazgató-tanár működnek diszeretes buzgalommal. A tanfolyamnak naponta több és több látogatója van s bárki részt vehet a tanuláson. Ohajtandó volna, hogy helybeli pénztárosaink az egyesület tagjaivá válni, nemcsak pénzügyi támogatásban résztesiennek az ország egyesületet. Mint értesülünk — a marosvásárnelyi székely iparkamara 50 frtot adott és a kereskedő is ugyanannyit igért ez igazán üdvös czél elősegítésére.

— **Az „erdélyi magnás" ujabb megvetése.** Orbán Ottó báró tires czikkedelőtörül van szó. Vármegyénk köze. és körjegyzőinek egyletet a napokban tartott rendkívüli közgyűlésében egyhangulag kimondotta, hogy „azon alávaló czivilmatlanul szólóan, melyjnyi ellen Orbán Ottó báró — hallerkői Haller János gr. Udvarhelyvármegye főispánjat legtöltettebb czélemiben, ehalt ősei iránti fiu kegyeletében — emberteleuül, aljas módon támadtak meg; mély megvetést s legmélyebb erkölcsi sajnálatunk. S ugyanen a közszeretetnek örvendő főispán: hallerkői gróf Haller János Ó méltóságának, a méltatlanul ért szenvedések és galád támadások ellen, elenk részvétét fejezi ki s ösztönzi, hogy szeretetét, tisztelettel jegyzőkönyvi kivonatban is tudomására hozni határozza. A jegyzői egylet e határozatot Rándaly Sándor elnök vezetésével testülettileg fogja átadni főispánunknak.

— **A magyar laptanók országos kongresszusa** aug. 20-án ül össze Budapesten. A kongresszus fótárgya a hirdetés- és falragaszbélyeg eltörlésének ügye lesz. Eddig már több, mint 200 vidéki lap osztakozott a mozgalomhoz. A kongresszus elnöke Zilahi Simon, a Budapesti Hirlap kiadóhivatala igazgatója is.

— **A Székely-Udvarhely panaszkönyve.** Körispaktól következő sorokat vettük: Tek. Szerkesztőség! Szivesskedjék b. lapjában nyilt-kérdéskét feltenni: vajjon a gyermekekuek hiuló ellen való beoltás joge-vagy kötelesség? S ha kötelesség, ugy-hogy-e-szabad be nem oltatni, ki terhel ezért a felelősség? A szülőket, nem, mert azok odavittek kicsinyeiket, de a körorvos úr (laikk Edédm) azzal utasította el, hogy a mig 10 krt nem hozunk, addig nem oltja be. S ugy-e szegény emberinek nem volt ejnculajse: gyermekeik bühodvetnek a szegénysége miatt? . . . A főorvos, járási orvos és körorvos urak szives felvilágosítását kérem: miljyen czenzus alapján kerülhetjük el a hiuló? — Érre kivánunk Sz. József, Sz. László, V. Péter és Sz. Mózes nevének a közigazgatási bizottság is. . . .

— **A legjobb bakancs-szálltók** nevre szolgáltak reá legutóbb derék iparosaink. A helybeli „Bőripari-szövetkezet vállalatban ifj. Rajk József és Sepsi Lajos vezetése mellett készült, mintegy 2000 frt értékű lábbeli szálltásnál csakis 8 pár bakancs maradt visszaszca. Csak előre, még talán jobb idők is derülnek iparosaink egén: becsületes munka után!

— **Egyszerre haladunk lefelé és felfelé.** Közelebbről érdekes es sokat jelentő látványnak voltak szemtanui a Homoród vi ékiek. Az egyik falu »nagyságos« kocsmárosa a még nagyságosabb felesége vel tartotta hazavonulását saját ujonnau szerzett hintóján Kőhalom felé. Egyik jobbra, másik balra volt ugy tekva magy urizálásnak a kocsiban, lefatyolozva a por és nap heve ellen. A bakkon a falu nagygazdát játszó, gyerekes fiatal f a l u s b i r á j a hajtott. Ugy látszik, hogy a falusbirák a mas urakgok is a korcsmárosok zsebébe kerülnek a hivatalial járó dinom-dánom miatt. Ugy tok csak szélelyek; mert nagy gazdak lesztek s a bő életből származó bünökért a szaporodó tömlöczök vakraknak rátok. Igyatok! . . . Na fejletek korcsmárosok, mert a jelen és jövő a tiétek; hintón járhattok: de vigyázzatok, nehogy felfordúljon s agyon tapyonjon. Vigyázzatok! . . mert a nép nagy része elkoldusodott miattatok s ha e kóldus-sereg közöbe veszen, jaj lesz a fejetoknek! . . . Vigyázzatok!

— **Temetés.** A napokban helybeli örök nyugalomra ment. Sándor Mózsef 84 éves korában Városfalván. Az elhunyt neves polgár volt és 48-as honvéd; szép vagyonából egyháznózsenké fekvőséget ajándékozott. Kiterjedt rokonsága maradt hátra, ös adóttiszt, leány, ő nőnek s nagycsaládja vérszerinti rokonai Sándor Mózsef kir. tanfelügyelő, Sándor Áron kadósi, Sándor Gergely abásfalvi papok, Sándor Eszter papné stb. Az egyházi szertartást megbízásból és a rokonság meghívása folytán örökös közösségi elnök Ilyés Ferenc Dénes kárkarcsonfalvi muftarius pap végzete, ki megható gyászbeszédet tartott a könyekig hatott ima után.

— **Elitiskolt sertésvész.** Zsteleskau — mint biztos forrás-ból értesültünk — ugy megabau a községben, mint az erdőben levő esztenák es majorok terülletin már az évi mágas ára sertésvészt járványosan irtják ki ond, ha az szükséges, a legusygobb titokban tartottak; nem tekintve azt, hogy a veszély napról-napra szedi áldozatait. Tobb napon át tartott vizsálatai vizsgálatok meglegyen ugy veszélyt derítettek. Ki felelős?

— **Halálozás.** *Bismarck* hercog julius 30-án éjjel meghalt. Bismarck Otó herczog Németország vas-kancellárjának „sorsa olyan volt, mint a legtöbb lángelmé: tölerik zett a kulmináczióhoz s azután más czillagzatok versenges leszcritotta onnét. Ugy ő is mag fölcsillagzott versenges leszcritotta onnét. Ugy ő is mag kelt a kancsa vere, Wallenstein kegyvesztetten, gyilkosok dérdai alatt, Mozarin számkivetésben, Napoleon Szt-Ilona sziklai közt". Bismarck az évszák legnagyobb alakja, a német faj nagygyé e volt lője volt. Mérhetetlen szolgálatokat a napiapok tobb nap óta hasábokat irnak. — *Arany* László, nagy kötőnuknak Arany Jánosnak egyetlen fia e hó 1-en 55 éves korában meghalt Budapesten. Tagja volt a M. T. Akadémiának, Kultatiló gyűlésnek, orszá. Népvizsgáló bizottsága a varosnak stb. — *Kocsics* Sándor olasztelenki ev. ref. papot sulyos csapás érte. Neje szüld. Kadar Leuke elestének 26. évében meghalt. — *Bodoky* Lajos Kászon-Szék utolsó vajdaszéki szolgabirája 49 Bodoky-ha-szonfalvabdnagy jul. 27-én, 73 ik életévében Kászon Impár községben elhalt. — *Csiktamadó Betegh* Sándor mezőszengyeli nagybirtokos, dr Betegh Aladár ügyvéd testvérnagyja: elsőjén szüleszatyja meg. A vegye elhunyt 69 éves korban. Ezt a hír a Sándor varosfalvi mintár pap e hó 5-én, hosszas szenvedés után, életének 47-ik, hazasége 23 ik és felkeszkedésének 27-ik évében elhunyt Homoród-Vérszőlőn.

— **Kereskedő-ünnep Homoródon?** Kolozsvárról Czikó N. kereskedő neje, Fekete Béla tanácsos családja, Hory Béla árvai. elnök családja, ozv. Torok Sámuelné os unokái Felmeri Ilona es Margit, Sebesi Béla fő mérnok és Brassóról Kutter Mária es Mária, Nagy Ferenczné szülő ozv. Kovacs Istvánné. Z-Egerszegről Márk Jánosné feldb. Radnóttól Sauics Vilma. Maros Vásárhelyről Szabender Margit. Nagyváradról Pintz Lajosné. Maros-Vásárhelyről Pintz Ernő es Jánosné. Maros-Vásárhelyről Pintz Ernő es Jánosné es ezek szülő ev. ref. papnak Nik Pál es családja. Aradról Gergely Sándor cseudőrmester es neje Tilcsról ózv. Pitki Ferenczné szül. br. Kemeny Anna es leanya. Királyhalomról Aldor Gyula gyógyszerész Budapestről Kiszely Ottó es neje. Nagy-Szelenbül Ürmossi Kalman pap neje. Szt.-Gerizdról Simó Gizella. Harasztosról Benczédi Anna. Alsó-Sémelvárról Takács Géza gyógyszerészt. Gyula-Fehérvárról dr Sándor Kálmán tanár es neje. (Pozsv. kov.)

— **Nyilvános számadás és köszönet.** A székely-udvarhelyi ev. ref. egyháznázsége által f. évi jun 12 en rendezett mulatságra gyűjtés folytán adakozak Barlta Karolyné es Szakács Gyulánné (Volyanka) ifj. Szakács Károly, egy ev. ref. tb. Székely-egyleti takarékpénztár 5 - 5 frtot. Ilyés Miklós 3 frtot. Szakács Gyula 2 frtot. Groák Béláné, Sándor Karolyné, N. N. Paschek Viktorné, Darázsi Béláné, Szigeiky Lajos, Czillag Ferenczné, Dózsa Jakabné, ofiszmatlau, Zakariás József, Kassay Albertné, Rápothy Karolyné, Szőllosy Ferenczné, Persián Jánosné, Ember Árpád, Pal Adolf, Bartha Karolyné, gr. Lázár Adámné, V. Perence, N. N., Ferenczgl, olvasatlatlan, Drózsi János 1—1 frtot. (Pozsv. kov.)

— **RÖVID HÍREK.** Bándy Ignácz m. kir. honved egyévi önkontes, tizedes szolgálatát fegyverével e hó 1-en többlötte magat Brassóban. Ongyilkosságunak oka, — mint levelezőink irja — hogy az szerelmes volt, de szerelmét a szülői ház nem tetszette el, mert apja sem szegénye. Szülői Cs.-Szentgyörgyon laknak. — **A Scherg es társai posztógyár** vasárnapra virradó éjjel ledgett Brassóban. A brassói derek honvédek embertelenül munkát végeztek a mentésnél. A kár 200,000 frt, melynek egyrésze biztosiva volt. — **Hirtelen elhalnak** Zsteleskau Bertalan Károly és Páró Pál József. Előbbi szivszakhudés miatt, utóbbi pedig a mint mezei munka utan vizért meni elszédült es a Küllülüllve fult.

— **Hitvány szegyra** azonnal elbad. Megtekinteni és próbálni naponta delelőtt 9 órától lehet. Felvilágosítást ad — szivességből — lapunk kiadóhivatala.

Szerkesztő üzenetek.

„Vallalkozás a forrásnál." A tárgy mesélve, réuregenyhez való; kidolgozása pongyola, terjengős. Nem közölhető. Talán máskor jobbat.

Tudósitó. A levétel „egyik mázó"-hez irt valaszárnak kösönösérő — ohajtasa szerint — szivesen lemondunk a hiszek, hogy ő olv asonik is elengedik.

Vidéki szóbonk. A segesvári állami polgári leányiskolába — 1 és II. osztálybe (ezek nyilnak meg a jövő tanévben) — a beratatsok szept. 1—8. napjain lesznek Segesvárt az igazgatói irodában.

Bővebb tájékozást lapunk közelebbi számában talál. Az internatusba való felvétel ügye. 20-ig kell jelentkezni.

Fülel Sz. Lajos urnak Budapest. A Hik. félévi előfizetése s a hátralékai beljegyzett „egyebeket" hálás köszönettel vettük s vesszük. Szives üdvözlet!

P. E. urnak M.-Szakad. „Szép asszonynak ..." Nem lapunkba való. Próbálja meg, — ha majd idő jonak tálálja — talán a „Magyar Figaro" adni fogja. Máskor másabbat a Hik. köszönő przát kérünk.

T. A. urnak Vargyas. Köszönet és üdvözlet.

Özv. Demény S. urnének H.-Szt-Pál. Köszönet és üdvözlet és lapunkat megindítottuk a czimen.

Hegedüs M. urnak Locz-Brasztoványi. Előfizetése szeptember végig rendben van.

P. M. urnak Sz.-Kereszt. Reviden jelentik. Helyünk bővebb fogfogetest nem engedett. Programmot kértünk. Annak helyet szorítunk jövő számunkba.

D. J. urnak Karácsonfalva. Kere a számra késön érkezett. Orokösi tisztelet es üdvözlet!

I. G. P. urnak Kolozs-Kara. Jobb kösön, mint soha.

P. A. Brassó. Köszönet. Beszorítottuk. K. „urat" üdvözöljük.

HIVATALOS RÉSZ.

580—98. szám. Pályázati hirdetmény. A kormányzatonra bizott Udvarhely vármegyében, egy megyei aljegyzői és központi szolgabirói állás rendszeresitését a nagymélt. m. kir. belügyminiszter ur engedéjeyzai volt kegyes Ezen állások egyenként 750 frt fizetés, 150 frt lakbérrel javadalmazatnak. Felhivom a pályázni ohajtókat, hogy az 1883-ik évi I sö törvénycikk értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérésüket hozzám f. évi October hó 5 ig beküróig aljak be. Sz.-Udvarhely, 1898. aug 1. Gróf Haller János, főispán.

18423—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármestere es valamennyi községi előljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Kisújfalu Udvarhely-megyei szolgabiró szabadságolásával a sertésvész járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Sz.-Udvarhely, 1898. aug. 2. Jakab Gyula, alispán.

18210—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi előljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy kiskükülluvármegyei Gyöcöskőcs és Korelő községek sertés állományaban sertésvész lépvén fel, szám szerint 4 db elhelyezettek. Sz. Udvarhely, 1898. jul. 29. Jakab Gyula, alispán.

17949—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármestere es valamennyi községi előljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Arvátfalva község szarvasmarha állományaban a száj- és körömfájás járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Székely-Udvarhely, 1898. julius hó 30-án. Jakab Gyula, alispán.

544—98 sz. Hirdetmény. A Nagymélt. ő ségu kereskedelemügyi m. kir. miniszterium az 1898-évi jul. hó 22-en kelt 36.005 számu rendeletével a fenyédi—szelaka—gyergyó tóvitk. kezd. 21.200—25.936 km. szaka zau tervezett 17 drb mütárgy felépítesét 9079 frt. 97 kr összeg erejéig engedélyezte. A Kultminisztert ugy szintén a tervezett beszerzés biztositása czéljából az 1898. évi augusztus hó 22-ik napjának délelőtt 10 órájara az udvarhelyi vármegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó szóbeli ajánlati versenyre az ajánlatok benyujtásával felhivjuk hogy az ajánlatok az egész munkára, mint az egy az egész- és külön a kőmüves, kőfaragó és vasmunkára is tehetők. A szóban forgó munkálatra vonatkozó müszaki müvelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, napjainkig megtekinthetők. Kelt Sz.-Udvarhely, 1898. augusztus hó 3-án. A hivatal főnöke: Diószegby Samu, kir. főmérnök.

Sz. 7—1898. szám. Megbivé az udvarhelyvármegyei községi és körjegyzői egyletet által 1898. augusztus hó 11-en d. e. 9 orakor Székely-Udvarhelyt a vármegyehez sorozó termeben tartandó rendkivüli egygyűlésre a 1898. évben bekövetkezett és folyó évben nyavaszon teremben tartando valasztmanyi ülésre. A I-ésn ugyanszon teremben tartando valasztmanyi ülésre. A egyszülés folytán a 1898. évben bekövetkezett és folyó évben felvetele a valasztmány ellat. S hatáskörébe tartozó ügyek tárgyalásra kerülnek. Szép-Udvarhely, augusztus hó 2-án. Rándaly Sándor, egyl. elnök. Benedek Ferenc, egyl. jegyző.

Nyilt-tér.*

A korláton belüli kutya nem haraphat.

Julius 24 en egy vakaki a Koronkay-féle kerthelyiségben kritikus szemszögben megszálatot tartott s jónak latta szemléltödésére a »Székely-Udvarhely« mult számában nyilvánosságra hozni.

Ő azon urnak osak a fáradtságát sajnálom, mert tisztában vagyok magammal, magamnes érzés bennem sem szülte, sem szivig nem honol.

A nevezett kerthelyiségben sem néptúnepély, sem pedig politikai gyülés nem volt s igy józan gondolkozásu ember abban, ha egy vendégös a magyar nemzeti szinen kivül más szinü lámpionokkal és ernyőkkel díszit, hogy a szemnek kedvezzen; magyarsag alá bujt. Nemet Miskat nem láthat.

*Az a rovatban megjelent közleményekért nem vállal felelősséget a szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A vendéglő internationalis; ott minden becsületes tisztességes embert szívesen látnak. Hanem az olyan vendégeskötő, a kiknek a tapsi élőtt kritizálnak: a jó Isten és a rossz idő mentsen meg minden vendéglőtől! . . . Az ilyen vendég jobban teszi, ha otthon marad, mert könnyen kitehetti magát a vendégiős ama meggyőződésének, hogy az ilyen úri emberek kár az a jó levegő, magyar bor és magyar konyha.

Miután a tisztelt nővelen jró meg engedte magának, hogy velem viszszeiődjék ésszegen igazunyojon, legyen szabad nekem is szerény véleményemet kifejezni.

Ezt vai ismerve, hogy a valódi magyar ember nem szokta magát annyira lealázni, hogy embertársait hátmegett anonym megbántsa, hanem nyíltan szembe mondja az igazat, azt kell higgyem, miszerint czikkíró nem jó magyar s igy ó szégyelheti magát.

Ezek kijelentése után tiszteletlet kérem a n. é. közönséget, hogy kertheliységemet minél gyakrabban becses látogatásaival szíveskedjék megtiszteini s igy alkalmat szerezni, hogy mint jó magyar érzelmi honpolgár, mindenkit szívesen fogadok.

Székely Udvarhelyt, 1898. augusztus hó 6 án.

Tisztelettel:

Fernengel Frigyes.

HIRDETÉSEK.

Az

erdélyi hegyi borok

TEUTSCH B. JÓZSEF

pincészéből

(Segesvárt, Erdélyben)

Árjegyzék kivonata:

Nagy-Küküllőmenti 1896-beli	1 liter	36 kr.
Marosmenti	1 liter	40 kr.
Kis-Küküllőmenti	1 liter	42 kr.
Bolkácsi	1 liter	60 kr.
Dalnoki	1 liter	65 kr.

üveg nélkül. Az üvegekért 7 kr. visszatérő és ugyanez árban tisztán kimosva visszavétetnek.

Forráktár: **GÁL JÁNOS** füszer- és czemegeüzletében **Székely-Udvarhelyt** (Kossuth-utcza).

3386—98. tikvi. szám.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság részéről kozbaire tetetik, hogy Altina nagyszebeni takarék és kölcsönintézet vegrehajtatónak Albert Zsigmond farkaslaki lakos vegrehajtást szenvedő elleni 276 frt 50 kr s jár. kielégítése végett ezen kir. törvényszék területéhez tartozó Farkaslaka község 80. számu ikvben A — 1. r. sz. 173., 180. hr. sz. 23 frt, 2. r. sz. 496., 497., 498., 508., 509a., 509b., 509c. hr. sz. 160 frt, 3. r. sz. 885. hr. sz. 6 frt, 5. r. sz. 1102. hr. sz. 8 frt, 6. r. sz. 1337., 1338., 1340. hr. sz. 7 frt, 7. r. sz. 1357. hr. sz. 4 frt, 8. r. sz. 1597., 1598. hr. sz. 4 frt, 9. r. sz. 1600., 1601. hr. sz. 8 frt, 10. r. sz. 1646. hr. sz. 8 frt. 11. r. sz. 1869. hr. sz. 5 frt, 12. r. sz. 1960. hr. sz. 4 frt, 13. r. sz. 1989a., 1989b. hr. sz. 6 frt, 14. r. sz. 2048. hr. sz. 2 frt, 15. r. sz. 2050., 2051. hr. sz. 2 frt, 16. r. sz. 2096. hr. sz. 2 frt, 17. r. sz. 2251. hr. sz. 3 frt, 18. r. sz. 2774a., 2774b., 2774c., 2774d., 2774e. hr. sz. 17 frt, 19. r. sz. 3067. hr. sz. 3 frt, 20. r. sz. 3250. hr. sz. 1 frt, 21. r. sz. 3356. hr. sz. 3 frt, 22. r. sz. 3474. hr. sz. 3 frt, 23. r. sz. 3494., 3495., 3496. hr. sz. 17 frt, 24. r. sz. 3529., 3530. hr. sz. 29 frt, 25. r. sz. 3607., 3608. hr. sz. 6 frt, 26. r. sz. 3650. hr. sz. 7 frt, 27. r. s. 3688. hr. sz. 4 frt, 28. r. sz. 3761. hr. sz. 8 frt, 29. r. sz. 3923/1, 3924., 3925. hr. sz. 22 frt, 30. r. sz. 3936., 3937., 3938. hr. sz. 12 frt, 31. r. sz. 4005/1 hr. sz. 1 frt, 32. r. sz. 4196., 4209. hr. sz. 6 frt, 33. r. sz. 4285. hr. sz. 5 frt. 34. r. sz. 4384a 4384b. hr. sz. 10 frt, 35. r. sz. 4420. hr. sz. 4 frt, 36. r. sz. 4591a., 4591b., 4591c. hr. sz. 3 frt, 37. r. s. 4720. 4721. hr. sz. 17 frt, 38. r. sz. 4830. hr. sz. 4 frt, 39. r. sz. 5068., 5073 hr. sz. 3 frt, 40. r. sz. 5343. hr. sz. 2 frt, 41. r. sz. 5445. hr. sz. 3 frt, 42 r. s. 6033. hr. sz. 2 frt, 43. r. sz. 6758. hr. sz. 3 frt, 44. r. sz. 6784. hr. sz. 3 frt, 45. r. sz. 6916. hr. sz. 8 frt, 47. r. sz. 7235. hr. sz. 3 frt, 48. r. sz. 7347. hr. sz. 6 frt, 49. r. sz. 7007. hr. sz. 6 frt, összesen 475 frt becsértékben; továbba a farkaslaki 732. sz. ikvben A + 7. r. sz. 1536/1, 1537. hr. sz. 7 frt, 16. r. sz. 3927. hr. sz. 16 frt, 23. r. sz. 7039/1 hr. sz. 5 frt, 24. r. sz. 7250/1 hr. sz. 6 frt, 29 r. sz. 5778a/1, 5778b/1, 5779/1 hr. sz. 152 frt, 30. r. sz. 806/1, 807/1, 809/1, 6927/1, 6928/1 hr. sz. 434 frt, 31. r. sz. 1536/1, 7 frt, 32. r. sz. 4750/1, 4751. hr. sz. 36 frt, 33. r. s. 5778a/1, 5778b/1, 5779/1 hr. sz. 152 frt, 34. r. sz. 3067/a, 3067/a, 3069/a, 6927/a, 6928/a hr. sz. 136 frt, 35. r. sz, 1188/a. hr. sz. 14 frt, összesen 965 frt becsértékben, melyek összes becsértéke 1440 frt, a mely összeg egyszersmind kikiáltási ár is, 1898. évi aug. hó 27-ik napjának d. e. 9 órakor Farkaslaka község hazanál megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet igérőnek el fognak adatni.

A venni szándékozók a becsárnak 10 százalékát készpénzben, vagy ovadéképes papirban kötelesek a kiküldött kezéhez letenni. Az árverési tovabbi feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. telekkönyvi hatóságnál megtekinthetők.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székely-Udvarhelyt, 1898. jun. hó 16-án.

Dr. Voith Gerő,
kir. törvényszéki egyes biró.

Hevesi görög dinnye!

Megérkezett és kapható:

GÁL JÁNOS füszer-üzletében

1 kgrm. 6 kr.

Árverezési hirdetmény.

Magán megbizás folytán ezennel közhirré tesszem, hogy a felszámolás alatt álló »Brassói Egylegező Egyl.« tulajdonát képező és Tusnád fürdőn levő és a csik tusnádi 1008. és 1411. számu ikvekben 1206/36., 1251/1, és 1251/2. helyrajzi számok alatt foglalt ugynevezett

ikres-ház

1898 évi augusztus hó 17 én d. e. 10 órakor Tusnád fürdőn a helyszinén megtartandó önkéntes és nyilt árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 14000 frt azaz Tizennégyezer forint ozztrák értékben.

Árverezni szándékozók kötelesek az árverés megkezdése előtt 1000 frt azaz Egyezer forint bánatpénzt az árverést vezető megbizott kezéhez készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek az árverés megkezdése előtt fel fognak olvasztatni és addig is alólirott királyi könyvvizsgáló az iroda helyiségében Csik-Szeredában, valamint Schnell Károly kir. könyvvizsgáló urnál Basóban és Kónapászok József háztulajdonos urnál Tusnád fürdőn bármikor megtekinthetők.

Csik-Szeredában, 1898 julius hó 30-án.

Baltzi Gáspár,
kir. könyvvizsgáló.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen kiváló hazánkban ellenállót az más megyrőfáhásnak, mert már régóta mint 27 éve ős megbiháttá. fájdalomcsillapitó beörzésűlőként alkalmaztatik közvetenül, csavarói, tagszaggatásnál és meghűléseknél és az erveink által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, szen illtkos szer, hanem igazi népszerű háziszer, melynek egy hátszirtárban sem kellene hiányzani. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenként árban minden gyógyszertárban beszerezhető van. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony" védjegy az fiolczter ösgyen, ez nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállitói, BUDAPEST.

Kapható Székely-Udvarhelyt Nagysolymosi Koncz Armin gyógytárában.

A SZEPSÉG APOLÁSÁHOZ

Egy el nem ért HATÁS.

VALÓDI

Dus vásznak: **illatszere, dobozok, (cassetták) illatos szappanok, arczkenócs (créme), haj és bajuszkenő, brillantin, hölgypor. fogpor, fogszappan, szájvizek, fenyőerdő szobaillat** permetezővel együtt beszerezhetők a **legjutányosabb árak** mellett:

Gál János

dohány és különleges ségi nagyárudájában

Székely Udvarhelyt.

Kielhauser-féle grázi illatszerek.

Magas jutalékban

részesülnek megbizható szolid ügynökök, kik törvényszerűen megengedett sorsjegyeknek, részletfizetésre való eladásával, egy nagy pénzintézet (reszvénytársaság) számájaro foglalkozni óhajtanak. Ajánlatok **„Mercator"** czimen: **Ekstein Bernát** hirdetési irodájába Budapest, V., Váczi-utcza 4. intézendők.

BOR

valódi szőlőléből, különböző minőségekben

csakis

FERNENGEL GYULA

jóhirü pincészében Székely Udvarhelyt (Kossuth-utcza) kapható a következő arakban: Literenként 80 krtól 1 frt 20 krig. 5 literen felül 26 krtól 1 frt 10 krig. Nagyban adó nélkül 50 lit. hordóban hektónként 20 krtól 38 krig.

Részletes árjegyzék s minták ingyen és bérmentve.

Sz. 13288—98. sz. b.

Pályázati hirdetmény.

Az elhalálozás folytán üresedése jött medeséri körjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen körjegyzői körhöz 4 község: Medesér, Tordátfalva, Martonos és Énlaka tartozik.

Évi fizetés 400 frt s a költségvetéseileg megállapitott irodai, irodatartási, utazási átalány, szálláspénz és magán munkálatokért szabályrendeletileg megállapitott díjak.

A mennyiben a megválasztandó körjegyző anyakönyvvezetővé is kineveztetik ezért külön 100 frt tiszteletdijban részesül.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket hozzám **f. évi augusztus hó 16-án déli 12 óráig** adják be.

Székely-Keresztur, 1898 augusztus 1.

Gálffi Kálmán,
h. főszolgabiró.

Sz. 13288—1898. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelyudvarhelyi járásban Oroszhegy nagyközségben elhalálozás folytán üresedésbe jött községi jegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazása 400 frt fizetés, 30 frt irodatálány s magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapitott díjak.

A mennyiben a megválasztandó jegyző anyakönyvvezetővé is kineveztetik, ezért külön évi 100 frt tiszteletdijban részesül.

Felhivom a pályázokat, hogy szabályszerüen fölszerelt folyamodványukat **folyó évi augusztus 8-án déli 12 óráig** hozzám adják be.

Székely-Udvarhelyt, 1898. julius 22-én.

Dr. Demeter Lőrincz,
főszolgabiró.

Nyomatott a kiadótulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában, Székely-Udvarhelyt, 1898.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Știință - BCU Cluj-Napoca.